

Jankan tilan asemakaavan nro 8646 lepakkoselvitys

Tampereen kaupunki

DonnaID: 1764039

Lauri Erävuori, Juha Parviainen
Johanna Hätälä
8.11.2017

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	3
2	SELVITYSKOHDE.....	3
3	LEPAKOT SUOMESSA.....	4
4	AINEISTO JA MENETELMÄT	5
5	TULOKSET.....	6
	5.1 Aktiivikartoitus.....	6
	5.2 Rakennusten tarkistus.....	6
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	8
7	YHTEENVETO.....	8
8	LÄHTEET.....	8

Liite 1 Valokuvat rakennuksista

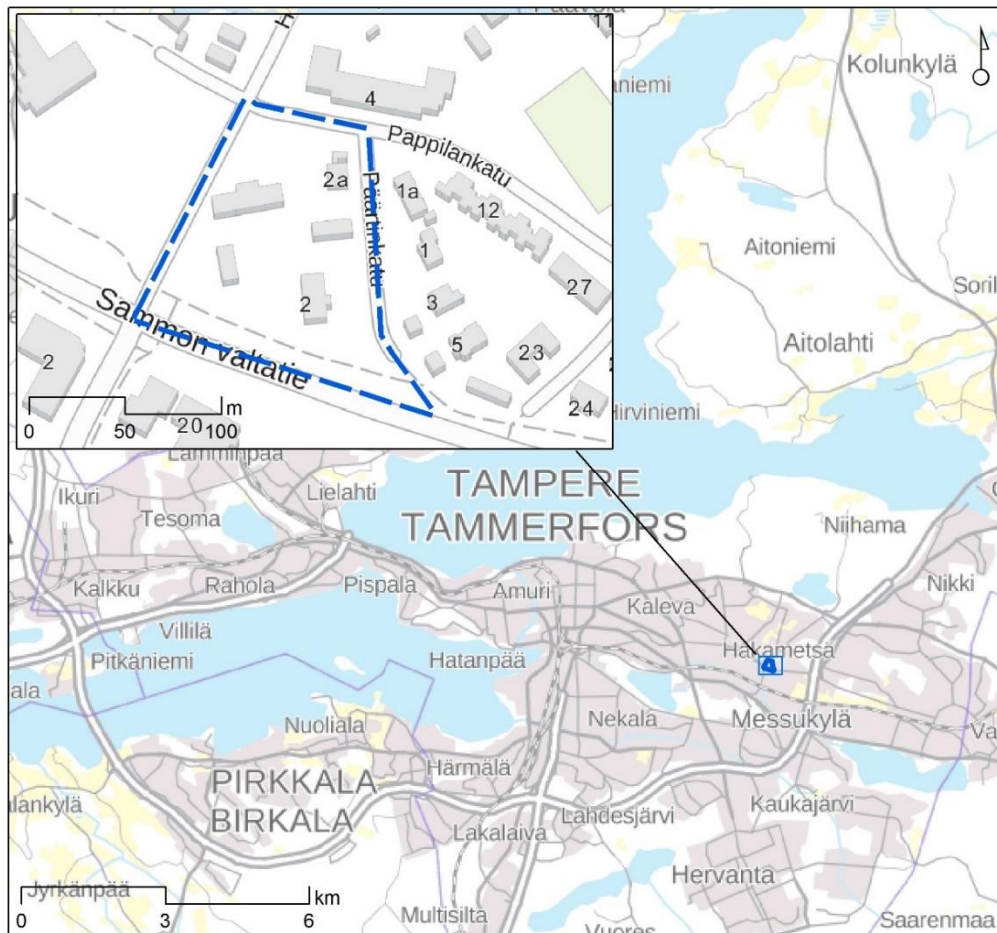
1 Johdanto

Tampereen kaupunki (Antonia Sucksdorff-Selkämaa) tilasi Sito Oy:ltä Jankan tilan aluetta koskevan lepakkoselvityksen osana alueen asemakaavoitusprosessia.

Selvityksen tavoitteena oli maastoinventointien avulla selvittää, esiintyykö kohteessa lepakoita ja arvioida Jankan tilan merkitystä alueen lepakkokannoille. Tässä raportissa kuvataan vuonna 2017 Tampereen Pappilan kaupunginosassa sijaitsevalla Jankan tilalla tehdyn lepakkoselvityksen menetelmät ja tulokset. Selvityksen maastotyöt toteuttivat biologit FM Juha Parviainen ja Lauri Erävuori Sito Oy:stä. Raportin ovat laatineet Parviainen sekä FM Johanna Häätä Sito Oy:stä.

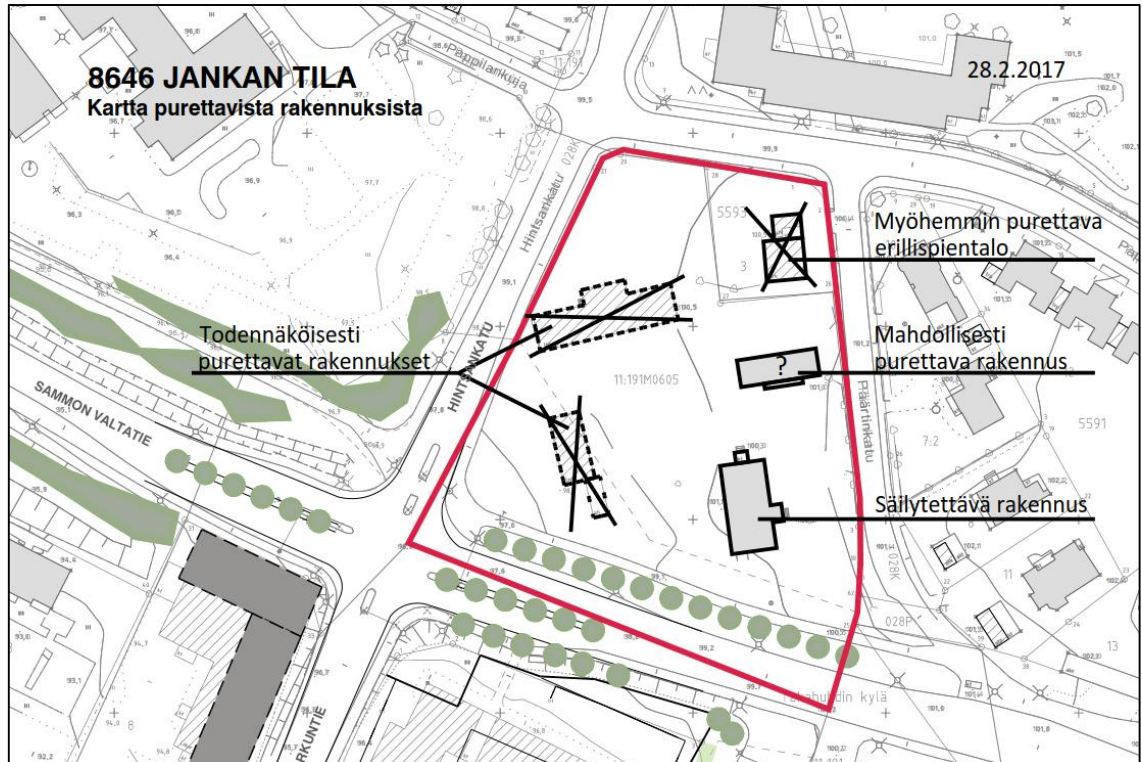
2 Selvityskohde

Jankan tila sijaitsee asemakaavamuutosalueella, noin viiden kilometrin päässä keskustasta Sammon valtatie varrella (Kuva 1). Suunnittelualue käsittää osan kiinteistöstä RN:o 11:191 (määräala M605), korttelin 5593 tontin 3 sekä Ristinarkun kaupunginosan katualuetta. Suunnittelualue rajautuu etelässä Sammon valtatiehen, idässä Päärtinkatuun ja lännessä Hintsankatuun. Pohjoisessa aluetta rajaa Pappilankatu. Määräalalla M605 sijaitsee vuonna 1920 rakennettu Jankan tilakeskuksen päärakennus pihapiireineen, joka käsittää lisäksi kookkaan navettarakennuksen, luhtiaittarakennuksen sekä pienen talousrakennuksen. Pihapiirin kaakkoiskulma on osa Takahuhdin historiallista kylätonttia, joka sisältyy muinaisjäännösrekisteriin. Tontti 5593-3 on pinta-alaltaan 943 m² ja sillä on käytetty kerrosalaa 199 kem². Tontilla sijaitsee vuonna 1982 valmistunut, lohkotiliverhottu aumakattoinen erillispientalo.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

Selvityksen lähtökohtana olevassa tilanteessa osa tilan rakennuksista on suunniteltu purettaviksi (Kuva 2). Päärakennus sekä mahdollisesti yksi pihapiirin ulkorakennuksista säilyvät myös jatkossa.

Kuva 2. Suunnitellut purettavat rakennukset.

3 Lepakat Suomessa

Suomessa on tavattu kaiken kaikkiaan 13 eri lepakkolajia, nämä kaikki ovat lueteltu EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV(a). Suomi liittyi vuonna 1999 Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS). Sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta ja säilyttämään ja suojelemaan lepakoille merkittäviä ruokailualueita.

Suomessa 13 esiintyvistä lepakkolajeista yleiseksi on arvioitu pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), viikisiippa (*M. mystacinus*), isoviikisiippa (*M. brandtii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Levinneisyytensä perusteella selvityskohteessa voi esiintyä kaikkia Suomessa tavattuja lepakkolajeja. (Lappalainen 2003, SYKE 2014. www.ymparisto.fi/lajiesittelyt).

Lajeista yleisin on pohjanlepakko ja sen levinneisyys kattaa koko maan. Elinympäristövaatimuksistaan laji on generalisti ja sitä voidaan niin rakennetussa ympäristössä, kuin metsäisilläkin alueilla. Yleisesti laji kuitenkin suosii avoimempia ympäristöjä. Pohjanlepakko on vahva lentäjä ja sen keskimääräinen lentokorkeus on noin 5-10 metriä. Lajin voi käyttää päiväpiiloina puunkoloja tai rakennuksia. (SYKE 2014. www.ymparisto.fi/lajiesittelyt, pohjanlepakko)

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat hyönteissyöjiä. Lajit ovat kokonsa nähden verrattain pitkäikäisiä ja ne lisääntyvät hitaasti. Lepakot saavat vuosittain noin 1-2 poikasta. Lepakot ovat yöeläimiä ja lentäessään hahmottavat ympäristöään kaiku- ja näköaistuksen avulla.

Kesäaikaan lepakoita voidaan tavata monenlaisista päiväpiilopaikoista, kuten puiden koloissa, kaarnan alla, linnunpöntöissä tai muissa ahtaissa ja lämpöisissä paikoissa. Lepakkonaaraat muodostavat piilopaikkoihinsa pesimäyhdyksuntia, jotka yleisimmin koostuvat muutamasta - kymmeneen naarasiin. Tyypillisimmin pesimäyhdyksunnat sijaitsevat rakennusten yhteydessä.

Yöaikaan lepakot saalistavat hyönteisiä pääasiassa päiväpiilojen lähialueella, mutta voivat tarpeen mukaan vieraila kilometrien etäisyydellä paremmilla ruokailualueilla (Lappalainen 2003).

Lepakot parittelevat syksyisin ja kerääntyvät niin kutsuttuihin syysparveilupaikkoihin. Osa lepakoista muuttavaa talveksi etelään maamme rajojen ulkopuolelle ja osa talvehtii Suomessa. Talvehtivat lepakot vaipuvat horrokseen yli puoleksi vuodeksi. Hyvä talvehtimispaikka on rauhallinen ja sopivan kostea, ominaisuuksiltaan tasainen ympäristö. Tällaisia voivat olla esimerkiksi luolat, kalliohalkeamat maakellarit tai louhikot.

4 Aineisto ja menetelmät

Selvitys on laadittu Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaisesti kolmeen kesä-elokuussa 2017 toteutettuun maastoinventointiin perustuen. Ennen ensimmäistä inventointia kohteeseen tutustuttiin valoisaan aikaan ja samalla tarkistettiin selvitysalueen soveltuvuus lepakoiden elinympäristöksi. Samalla kiinnitettiin huomiota mahdollisiin lepakoille soveltuviin päiväpiiloihin. Ensimmäisten käyntikertojen aikana ei todettu tarvetta selvittää lepakoiden esiintymistä rakennusten sisällä.

Alueelle tehtiin maastokäynnit 15.-16.6.2017 klo 22.30-02.00, 18.7. klo 22-24 sekä 14.8.2017 klo 21.30-24. Havainnoinnissa käytettiin aktiiviultraäänidetektoria (Batbox Griffin), joka muuntaa lepakoiden käyttämät korkeat kaikuluotausäänet ihmiskorvin kuultaviksi. Detektorilla voidaan kuunnella ja määrittää lepakoita reaaliajassa heterodyne-menetelmällä ja/tai varmistaa lajien määrittäminen erikoisohjelmistoa (BatSound) käyttäen. Maastotyöt toteutti biologi FM Juha Parviainen.

Inventoinnit toteutettiin havainnoinnin kannalta hyvissä sääolosuhteissa. Kesäkuussa sää oli poutainen ja tyyni lämpötilan ollessa 12-14 °C. Heinäkuussa lämpötila oli +11 °C, sää poutainen ja vähätuulinen (länsituuli 2-4 m/s). Elokuussa sää oli tyyni ja selkeä lämpötilan ollessa +14 °C.

Aktiiviseurannan tulosten perusteella arvioitiin tarpeelliseksi selvittää, käyttävätkö lepakot alueen rakennuksia pesimä- tai päiväpiiloina. Rakennukset katselmoitiin 27.9.2017 (ulkopuolellet sekä avoimet rakennukset sisältä). Lukittuna olleet rakennukset tarkistettiin sisätilojen osalta loka-marraskuun vaihteessa. Rakennuksista tarkistettiin yläpohja, sisätilat, joihin on mahdollinen pääsy ulkoa sekä alapohja, mikäli sellainen oli tai alapohjaan oli pääsy.

Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaan maastokäyntien perusteella kohde luokiteltiin seuraavan kriteeristön perusteella:

Luokka I, lisääntymis - tai levähdyspaikka.

- Ehdottomasti säilytettävä, hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty.

Luokka II, tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti

- Alueen arvo lepakoille huomioitava maankäytössä (EUROBATS). Vahva suositus, jolla ei kuitenkaan ole suoraan luonnonsuojelulain suojaa.

Luokka III, muu lepakoiden käyttämä alue

- Alueen arvo lepakoille huomioitava mahdollisuuksien mukaan maankäytössä.

5 Tulokset

5.1 Aktiivikartoitus

Jankan tila on elinympäristörakenteeltaan potentiaalista lepakoiden esiintymisaluetta. Puusto on vanhaa ja kookasta antaen suojaa avonaisempien nurmialueiden ympärillä (Kuva 3). Tilalla sijaitsee useita vanhoja rakennuksia, joiden ulkoseinässä on havaittavissa koloja ja aukkoja lepakoiden kulkuväyliksi.

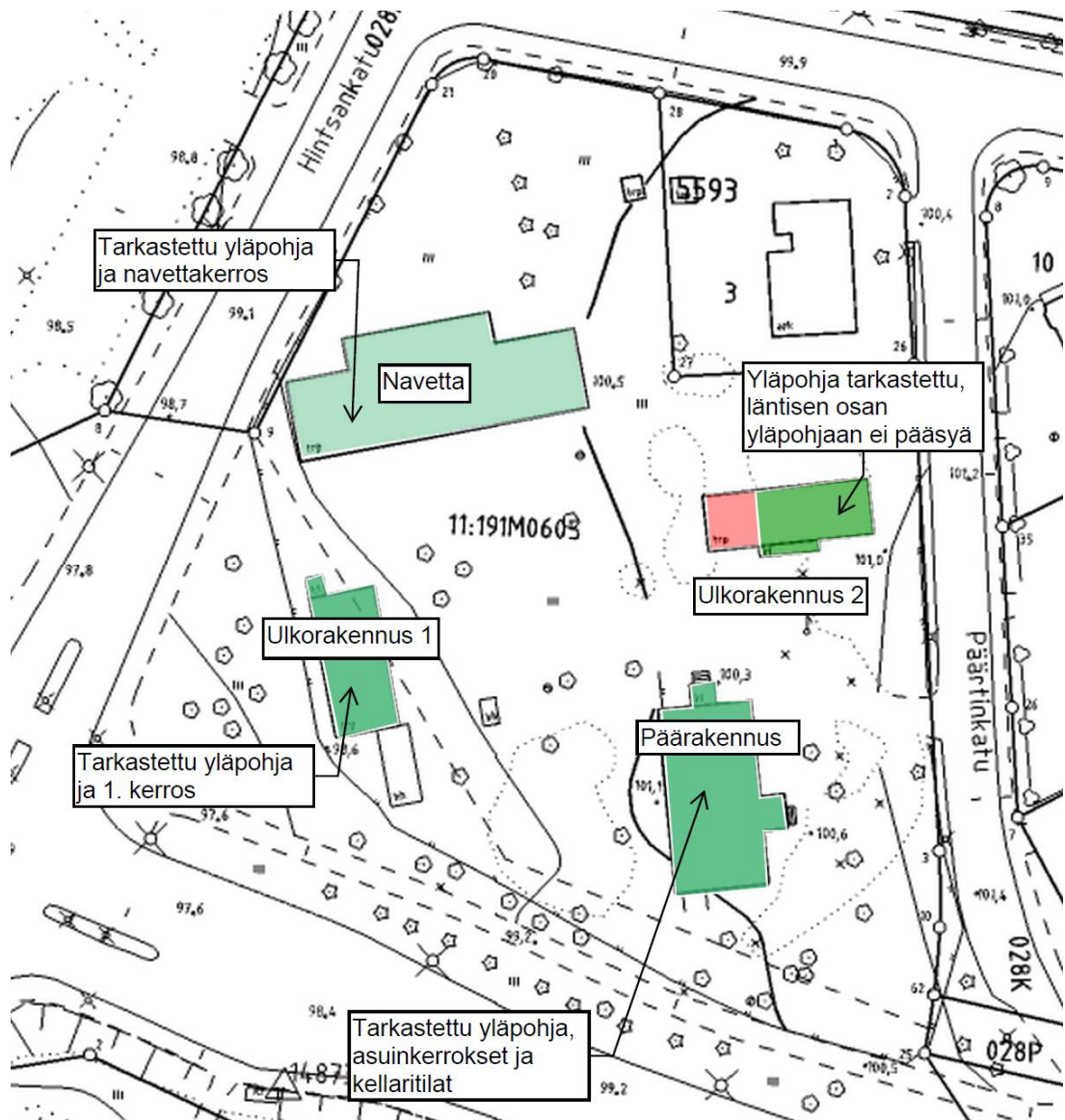
Kuva 3. Jankan tilan päärakennusta ympäröi rehevä puutarha.

Maastoinventointien yhteydessä kesällä 2017 tilan alueella tehtiin havaintoja yksittäisestä pohjanlepakosta. Heinäkuussa havaittiin saalistavan pohjanlepakon kiertelevän tilan päärakennuksen ympärillä säännöllistä saalistusreittiä. Yksilön ei havaittu poikkeavan reitiltään muualle piha-alueelle, vaikka saalishyönteisiä oli runsaasti lennossa koko pihan alueella.

Elokuussa havaittiin vastaavasti yksittäinen pohjanlepakko saalistamassa jälleen päärakennuksen ympärillä. Havainnoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota myös muihin mahdollisiin tilan alueella esiintyviin lepakoihin, mutta ainoat mainitut havainnot tehtiin päärakennuksen ympäristöstä. Kesäkuussa ei havaittu lepakoita.

5.2 Rakennusten tarkistus

Aktiivihavainnoinnin perusteella Jankan tilalla tavattiin ainoastaan yksittäinen pohjanlepakko. Koska havainnot keskittyivät päärakennuksen ympäristöön, päädyttiin tarkistamaan tilan rakennukset (kuva 4) mahdollisten päiväpiilojen ja pesimäpaikkojen löytämiseksi. Valokuvat rakennuksista ja niiden sisätiloista on liitteenä 1.

Rakennus	Tyyppi	Yläpohja/katto	Alapohja
Ulkorakennus 1	Eristetty	Tuuletustila	Maanvarainen
Ulkorakennus 2	Eristämätön	Tuuletustila	Betoni/kiviperustus. Ei pääsyä alapohjaan.
Navetta	Eristämätön	Aluskate+ulkokate	Betonilattia, ei tuuletustilaa.
Päärakennus	Eristetty	Tuuletustila	Kellaritila, ei tuuletustilaa.
Tiiverhoiltu rakennus	Asuinrakennus, eristetty	Tiivis, ei pääsyä tuuletustilaan.	Ei tuuletustilaa.

Kuva 4. Tilan rakennukset sekä rakennusten tyyppiä sekä tehty tarkastukset.

Ulkorakennus 1 on osin kylmää tilaa, osittain eristettyä. Osa ikkunoista on rikki ja seinälaudoituksessa on reikiä. Välikatolla on matala ryömintätila. Sisätiloissa havaittiin kesykyhykyn jätöksiä. Rakennuksesta ei löytynyt lepakon ulosteita.

Ulkorakennus 2 on pääosin eristämätön. Rakennuksesta ei löytynyt lepakon ulosteita.

Navettarakennus on betonilattiallinen ja eristämätön. Rakennuksessa oli huomattava määrä kesykyyhkyn ulosteita. Rakennuksesta ei löytynyt lepakon ulosteita.

Päärakennus on eristetty ja välikaton päällä on tuuletustila. Tuuletustila on erittäin siisti ja puhtas. Rakennuksessa on betonilattiallinen kellaritila. Sekä kellari että välikatto tarkistettiin. Rakennuksesta ei löytynyt lepakon ulosteita.

Tiiliverhoiltu asuinrakennus on muita rakennuksia uudempi. Rakennuksessa ei ole pääsyreit-
tejä välikattoon tai alapohjaan.

6 Johtopäätökset

Tehtyjen havaintojen perusteella selvitysalueella esiintyy yksittäisiä pohjanlepakoita, mutta ei lepakkoyhdyskuntia eikä laajempia lepakkoesiintymiä. Lepakot eivät ole käyttäneet rakennuksia päiväpiiloina tai pesimäpaikkoina. Myöskään muita lepakkolajeja ei inventointien yhteydessä havaittu. Tulosten perusteella Jankan tila merkitys lepakoille arvioidaan tavanomaiseksi eikä siellä esiinny lepakoiden kannalta erityisiä lisääntymis- tai levähdyspaikkoja tai yksittäisiä, saalistavia lepakoita enempää yksilöitä.

Asemakaavoituksen yhteydessä suunnitelluista toimenpiteistä ei arvioida aiheutuvan heikentäviä vaikutuksia alueen lepakkokannalle, koska esimerkiksi päärakennuksen on määrä säilyä myös tulevaisuudessa. Vaikka havainnot keskittyivät selkeästi päärakennuksen välittömään läheisyyteen, yksittäiset havaitut pohjanlepakot voivat käyttää mahdollisina suojapaikkoinaan myös ympäröivien tonttien alueita. Tilan Sammonvaltatien kulmassa on kookas vanha lehdetön koivu, joka on myös mahdollinen kolopuu. Pihalla oleva puoliksi kaatunut kookas kuusi voi myös tarjota lepakolle suojapaikkoja, joskaan lepakoista ei tehty kuusen tai koivun läheisyydessä havaintoja.

Havaintojen perusteella Jankan tilan alueella ei ole sellaisia alueita, jotka olisi luokiteltavissa lepakkoalueiksi (luokat 1-3). Yksittäisiä pohjanlepakoita tavataan yleisesti pihapiirien ympäristössä erityisesti syysaikaan.

Suunnitelmien mukaisista toimenpiteistä ei arvioida aiheutuvan tilan tai sen lähialueen lepakkokannoille heikentäviä vaikutuksia.

7 Yhteenveto

Jankan tilan lepakkokantaa selvitettiin maastoinventoinneilla kesä-elokuussa 2017 sekä rakennusten tutkimisella syksyllä 2017. Maastokäyntien yhteydessä selvitysalueelta havaittiin heinäkuussa ja elokuussa yksittäinen saalistava pohjanlepakko tilan päärakennuksen läheisyydestä. Selvitysalueella ei esiinny lepakoiden lisääntymiskolonioita eikä rakennuksista havaittu lepakoiden päiväpiiloja tai lisääntymispaikkoja. Havaintojen perusteella alueella ei ole lepakoiden käyttämiä alueita, jotka luokiteltaisiin luokkiin 1-3.

8 Lähteet

EUROBATS. 1991. Agreement on the conservation of Populations of European Bats

Lappalainen, M. 2003. Lepakot – Salaperäiset nahkasiivet. Tammi. Helsinki. Toinen painos.

Rydell, J., Engström, H., Hedenström, J.K.L., Pettersson, J. & Green, M. (2012). The effect of wind power on birds and bats. A synthesis. Vindval, 150 s.

SYKE 2014. www.ymparisto.fi/lajiesittelyt. Pohjanlepakko, isoviiksisiippa, viiksisiippa, vesi-siippa, korvayökkö.

Vihervaara, P., Virtanen, T. ja Välimaa, I. 2008. Lepakot ja metsätalous – Isoviiksisipppojen radioseurantatutkimus UPM-Kymmene Oyj:n Janakkalan Harvialassa sijaitsevilla metsätiloilla 2008. Biologitoimisto Vihervaara Oy.

92/43/EEC: Neuvoston direktiivi; luonnonvaraisten elinympäristöjen ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta; EYVL 1992 L 206